

3.15. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

IMPROVING THE QUALITY OF VOCATIONAL EDUCATION ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Віталій Розенбліт

викладач Кременецького медичного
фахового коледжу імені Арсена
Річинського, м. Кременець,
<https://orcid.org/0009-0008-5448-0085>
vallera480@gmail.com

Vitalii Rozenblit

teacher of the Kremenets Medical Specialist
College named after Arsen Richynskiy,
Kremenets,
<https://orcid.org/0009-0008-5448-0085>
vallera480@gmail.com

Сучасні програмні засоби, а також методи роботи з інформацією, розміщеною в Інтернеті, дають можливість розв'язувати педагогічні задачі по-новому, що сприяє формуванню в учнівської молоді умінь самостійно працювати з інформаційними потоками, аналізувати різноманітні нестандартні ситуації. Використання їх істотно впливає на традиційне когнітивно орієнтоване навчання, адже комп'ютеризація і технологізація освіти значно розширюють інтелектуальну діяльність майбутніх фахівців.

Modern software tools, as well as methods of working with a report posted on the Internet, make it possible to solve pedagogical tasks in a new way, which contributes to the formation of students' skills to work independently with information flows, to analyze various non-standard situations. Their use significantly supports traditional cognitively oriented education, since computerization and technological education significantly expand the intellectual activity of future specialists.

Ключові слова: цифрова освіта,
діджиталізація, геймеризація,
інформаційні технології, екологізація.

Keywords: digital education,
digitalization,
gamerization, information technologies,
environmentalization.

Після 24 лютого 2022 року в Україні було зруйновано 363 й пошкоджено 2246 дитячих садочків та шкіл, і ці цифри постійно зростають. Згідно з оглядом гуманітарних потреб у 2023 році, близько 5,3 мільйона дітей та вчителів дошкільного та шкільного віку (3–17 років) в Україні зазнали негативного впливу війни.⁷⁶²

Досить закономірним можна вважати той факт, що технології впроваджуються сьогодні в усі сфери людської діяльності, тим самим

⁷⁶² Дроздовський, Д. (2024). Цифрова освіта. Забезпечення доступу до навчання під час повномасштабної війни. *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3826580-miznarodna-pidtrimka-ukrainskoi-skilnoi-osviti.html>

якісно їх вдосконалюючи. Процес упровадження технологій в різні суспільні відносини має назву діджиталізація.⁷⁶³

Цифрова економіка базується на використанні цифрових технологій. Її визначають як першочерговий напрям інноваційного розвитку виробничо-економічних систем різних рівнів та інструмент забезпечення конкурентних переваг у довгостроковій перспективі. З огляду на це, справедливим є твердження ряду вчених, що характеризують цифрову економіку як «акселератор соціально-економічного життя суспільства та ключовий драйвер зростання ВВП».⁷⁶⁴ Як знак підтвердження цього, можна побачити, за статистичними даними 2023 року, що за рік дохід від ІТ у ВВП країни склав 10 %, і цей показник продовжує стрімко рости.

Вагомий вплив на це також мала екологізація, тому що за весь час існування проєкту цифрової освіти через ЕкоСистему навчальні установи подали понад 57 тисяч документів. Лише за один рік це близько 7,5 млн аркушів, які не довелося друкувати, або 880 дерев, які не пішли на папір,⁷⁶⁵ оскільки загальновідомим є факт обмеженості, вичерпності будь-яких ресурсів, які є сьогодні у розпорядженні людства. І у зв'язку з тим, що сукупність усіх людських потреб завжди перевищує і перевищуватиме виробничі можливості всіх наявних ресурсів, особливо у період воєнного стану, постійним залишатиметься завдання забезпечення раціонального споживання обмежених ресурсів.⁷⁶⁶

Політрібно зазначити, що хоча цифровізація і спрямована на вдосконалення та полегшення людської діяльності в різних сферах, та при цьому сам світоустрій стає складнішим, адже, не дивлячись на якісні перетворення, тепер для кожного виникає необхідність розуміти складні принципи роботи новітніх технологій. Цьому також сприяє той

⁷⁶³ Сухонос, В. В., Гаруст, Ю. В., & Шевцов, Я. А. (2019). Діджиталізація освіти в Україні: зарубіжний досвід та вітчизняна перспектива впровадження. *Правові горизонти*, 19(32), 79–86. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/78482/1/Suhonos_didzhitalizaciya_osviti.pdf

⁷⁶⁴ Король, С. Я., & Польовик, Є. В. (2019). Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. *Modern Economics*, 18, 67–73. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/korol.pdf>

⁷⁶⁵ Стрілець, Р. (2024). Цифровий захист довкілля: як діджиталізація рятує природу, скільки заощаджує бізнес та для чого нові сервіси громадськості. *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3809029-cifrovij-zahist-dovkilla-ak-didzitalizacia-ratue-prirodu-skilki-zaosadzue-biznes-ta-dla-cogo-novi-servisi-gromadskost.html>

⁷⁶⁶ Наливайко, А. П. (ред.), Азьмук, Л. А., Банщиків, П. Г., Батенко, Л. П., Верба, В. А., Гребешкова, О. М., Задорожна, Н. В., Євдокимова, Н. М., Решетняк, Т. І., & Щератюк, О. М. (2011). *Мікроекономіка*. КНЕУ. <https://www.scribd.com/document/464176804/cgiirbis-64-pdf>

факт, що інновації з кожним днем стають складнішими й водночас доступнішими.⁷⁶⁷

При цьому цифрові навички набувають найвищої актуальності не лише для професіоналів сфери інформаційно-комп'ютерних технологій, але й для всіх інших сфер професійної діяльності. Вже наразі цифрова грамотність визнана ЄС однією з восьми ключових компетентностей для повноцінного життя та професійної діяльності в сучасному світі.⁷⁶⁸

Цифрова освіта в умовах війни для тисяч українських дітей залишається єдиною можливістю доступу до знань. В Україні започатковано Device Coalition – об'єднання найбільших світових виробників комп'ютерної техніки, міжнародних донорів та НУО під патронатом Міністерства освіти України. Device Coalition працює над постачанням в Україну сучасних цифрових пристроїв для покращення доступу до навчання. Майже 330 тис. дітей та 68 тис. вчителів у 10 регіонах України потребують цифрових пристроїв для забезпечення онлайн-навчання через неможливість регулярного навчання офлайн.⁷⁶⁹

Підвищення якості професійної освіти на засадах фундаменталізації дає змогу здійснювати підготовку професійно мобільних і конкурентоспроможних фахівців з високим рівнем інтелектуального і творчого потенціалу, наукової культури мислення і професійної діяльності на основі посилення загальноосвітньої і наукової компоненти змісту навчального матеріалу, забезпечення дослідницького характеру знань, їх практичної спрямованості. На засадах діяльнісного оволодіння фундаментальними знаннями у майбутніх фахівців підвищується здатність до інтегративного розв'язання проблем виробничого характеру.

До ключових характеристик професійної освіти і навчання віднесено широке використання інформаційних технологій і нових засобів комунікації. Це, насамперед, інформаційно-комунікаційні технології, Інтернет, віртуальні та «хмарні» освітні середовища, що охоплюють мультимедійні підручники, флешанімації,

⁷⁶⁷ Сухонос, В. В., Гаруст, Ю. В., & Шевцов, Я. А. (2019). Діджиталізація освіти в Україні: зарубіжний досвід та вітчизняна перспектива впровадження. *Правові горизонти*, 19(32), 79–86. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/78482/1/Suhonos_didzhtalizaciya_osviti.pdf

⁷⁶⁸ Король, С. Я., & Польовик, Є. В. (2019). Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. *Modern Economics*, 18, 67–73. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/korol.pdf>

⁷⁶⁹ Дроздовський, Д. (2024). Цифрова освіта. Забезпечення доступу до навчання під час повномасштабної війни. *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3826580-miznarodna-pidtrimka-ukrainskoi-skilnoi-osviti.html>

відеоконференції, контент-бібліотеки, дистанційні курси, системи комп'ютерного тестування, автоматизованого програмування технологічних процесів, віртуальні мультимедійні музеї, клуби тощо. Завдяки їм відбувається перехід до програмнопідтримуючого принципу ігрового навчання (геймезації), створення симуляцій реального виробничого середовища для організації професійного навчання через Інтернет-портали.⁷⁷⁰

Міністерство освіти і науки України у 2023 році спільно з партнерами у рамках проекту EU4DigitalUA провели дослідження за підсумками навчального року, щоб з'ясувати, як вдалось допомогти вчителям модернізувати викладання інформаційних технологій та адаптувати освітній процес до сучасних потреб учнів.

За результатами дослідження, 86,7 % опитаних учителів активно інтегрують платформу у навчання, перетворюючи її на додатковий ресурс. Водночас 13,3 % учителів успішно застосовують ІТ-студії на кожному уроці як основний інструмент навчання. Крім того, 24,4 % учителів використовують платформу для поглибленого навчання, що дозволяє учням отримувати більш розширені знання у межах шкільної програми.

ІТ-студії виявилися гнучким інструментом, здатним адаптуватися до різних освітніх програм. Так, понад 72 % учителів розглядають платформу як вдалий допоміжний ресурс до підручників. Близько 70 % використовують її для організації самостійної роботи учнів та індивідуальних занять. Це особливо важливо у контексті сучасної освіти, де персоналізований підхід набуває все більшого значення.

Також за результатами іншого дослідження 91,2 % опитаних зазначають, що доступ до інтернету є однією з базових потреб. Тож спільно із СДТО ОВА триває забезпечення укриттів соціальних закладів доступом до інтернету. Загалом 2023 року забезпечено:

- понад 5 000 укриттів закладів середньої освіти;
- більш ніж 3 500 укриттів у закладах дошкільної освіти;
- більш як 571 в закладі охорони здоров'я.

Отже, люди живуть у постійному прагненні задовольнити свої потреби. І матеріальні, і духовні потреби кожної людини повсякденно змінюються, як правило, зростають, щоб покращити свій рівень життя.

⁷⁷⁰ Радкевич, В. О. (2015) Професійна освіта і навчання для сталого розвитку суспільства *Професійно-технічна освіта*, 4(69), 7–11. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11221>

Відповідно, зростають вимоги щодо якості, доступності та відповідності освіти сучасним потребам людства.⁷⁷¹

Вплив війни на освіту в Україні – це питання, яке потребує аналізу та обговорення, адже від нього залежить культурне майбутнє як країни загалом, так і наступних поколінь.

Наразі в Україні проживає 851,1 тисяча ветеранів війни, з яких 68,3 мають інвалідність першої та другої груп. Крім того, в Україні офіційно зареєстровано 4,9 мільйона внутрішньо переміщених осіб і 1 664 дітей, що постраждали внаслідок повномасштабного вторгнення.⁷⁷²

Інклюзивність 2.0 у цифровій освіті є важливим аспектом сучасного освітнього процесу. Вона передбачає не лише доступність технологій для всіх учасників освітнього процесу, а й розробку навчального середовища, яке враховує різноманітні потреби та можливості кожного учня. Для досягнення інклюзивної цифрової освіти необхідно забезпечити доступність технологій та навчального контенту для усіх учасників освітнього процесу. Це включає розробку програмного забезпечення та апаратного забезпечення з урахуванням потреб учасників освітнього процесу з різними видами інвалідності, а також створення адаптивних матеріалів та контенту.

Інклюзивність у цифровій освіті також передбачає розвиток навичок учнів у використанні цифрових інструментів та платформ для навчання. Це включає в себе навички цифрової грамотності, програмування, роботи з візуальними та звуковими матеріалами, що є ключовими для успішного використання сучасних технологій у навчанні та розвитку. Крім того, важливим аспектом інклюзивної цифрової освіти є розробка підходів до навчання, які дозволяють учням з різними потребами працювати разом у спільному навчальному середовищі. Це може включати в себе використання колаборативних цифрових платформ та інших інструментів, що сприяють спільній роботі та взаємодії учнів.

Важливо забезпечити стабільний доступ до інтернету та техніки для учнів і вчителів, розробити адаптовані платформи та матеріали. Для ефективної роботи інклюзивних класів необхідні асистенти, спеціальне обладнання та тренінги з інклюзії. Варто також створювати

⁷⁷¹ Наливайко, А. П. (ред.), Азьмук., Л. А., Банщикова, П. Г., Батенко, Л. П., Верба, В. А., Гребешкова, О. М., Задорожна, Н. В., Євдокимова, Н. М., Решетняк, Т. І., & Щератюк, О. М. (2011). *Мікроекономіка*. КНЕУ. <https://www.scribd.com/document/464176804/cgiirbis-64-pdf>

⁷⁷² Міністерство цифрової трансформації України. (2023). *Цифрова освіта для кожного: у Тернополі відкриють перший в Україні іммерсивний мультифункціональний хаб*. <https://thedigital.gov.ua/regions/news/tsifrova-osvita-dlya-kozhnogo-u-ternopoli-vidkriyut-pershiy-v-ukraini-imersivniy-multifunktionalniy-khab>

логопедичні пункти для підтримки дітей із порушеннями мовлення. Гнучкі графіки, записані уроки та індивідуальний підхід допоможуть враховувати потреби всіх учнів. Важлива психологічна підтримка та взаємодія з батьками, що сприяє соціалізації й розвитку емпатії серед дітей.

Як результат, у сучасних умовах з величезною швидкістю зростають потоки інформації, розвиваються технології її обробки та зберігання, реальне життя все більше і більше переходить в «цифру». Розвиток новацій спричиняє розробку нових інструментів навчання і робить освітній процес більш ефективним.⁷⁷³

Позитивним для працівників є поява нових форм праці, які характеризуються відсутністю або модифікацією традиційних трудових відносин, зокрема, появою особливих трудових договорів, згідно з якими змінюється спосіб найму працівників. Це стало можливим завдяки впровадженню гнучкого правового регулювання діджиталізованих відносин у сфері праці; зміні уявлення про робоче місце у традиційному розумінні цього елементу організації праці; можливості використання такого графіку роботи, який дає змогу оптимізувати робочий час працівника. Зрештою, з'явилися «цифрові» робочі місця, що являють собою віртуальний еквівалент фізичного робочого місця, належно організований, придатний для користування й управління. Вони мають стати запорукою підвищення ефективності працівників і створення для них більш комфортних та сприятливих умов праці.

Практика свідчить, що такий вибір допоможе їм забезпечити високі темпи економічного розвитку та ефективність діяльності у довгостроковій перспективі, підвищення конкурентоспроможності як на національному, так і на світовому ринку.⁷⁷⁴

⁷⁷³ Радкевич, В. О. (2015) Професійна освіта і навчання для сталого розвитку суспільства *Професійно-технічна освіта*, 4(69), 7–11. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11221>

⁷⁷⁴ Король, С. Я., & Польовик, С. В. (2019). Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. *Modern Economics*, 18, 67–73. <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/18-2019/korol.pdf>